

**Reveca Vitcu, CATALOGUL ILUSTRAT AL TIPĂRITURILOR
ELZEVIRIENE DIN BIBLIOTECILE IEȘENE, Iași, 1997, 197 p.**

Salutăm cu bucurie apariția acestui valoros instrument de lucru, elaborat cu rigoare și acribie filologică, de doamna Reveca Vitcu, șef serviciu în cadrul Departamentului de colecții speciale ale Bibliotecii Centrale Universitare “Mihai Eminescu” din Iași, sub a cărei egidă s-a și publicat.

Apariția unui *Catalog de carte veche* (de data aceasta, de carte străină, editată în Olanda, în oficina unei familii celebre de librari, tipografi și editori: Elsevier), reprezintă mereu un eveniment pentru cercetarea în domeniu. Alcătuirea unei astfel de lucrări presupune atât o cunoaștere temeinică a unor limbi, în special a limbii latine, limba de circulație în domeniul științei și învățământului pentru perioada veche, cât și a normelor de descriere a cărților vechi, total diferite de cele pentru cartea modernă. De aceea, ele sunt rodul unei munci îndelungate, deseori în echipă, sistematice și laborioase. Meritul autoarei este cu atât mai mare, întrucât este primul catalog realizat la noi, care pune în valoare elzevirienele din mai multe biblioteci. Din câte cunoaștem, s-au publicat numai studii ce fac cunoscute edițiile celebrei oficine din două reprezentative biblioteci clujene (Biblioteca Academiei și Biblioteca Centrală Universitară) și din Biblioteca Batthyaneum Alba Iulia.

Cum era și firesc volumul începe cu un *Scurt istoric privind tipăriturile elzeviriene* (și în traducere engleză); se continuă cu *Notă asupra ediției* (de asemenea în traducere engleză); *Bibliografia, Descrierea elzevirienelor* (inclusiv a imitațiilor, la sfârșit) și *Indicii* (de nume, opere anonime, locuri geografice, instituții și mărci tipografice).

Ludovic Elsevier este fondatorul casei editoriale cu același nume, în anul 1587, a cărei activitate se va remarca îndeosebi în secolul următor, în principal în orașele Lugdunum Batavorum (Leyda) și Amsterdam. Ultimul reprezentant al familiei se stinge din viață în anul 1712. Potrivit specialiștilor, celebra officină: “a stat în fruntea activității editoriale europene, timp de aproape un secol”, concretizându-se în 2000 de volume și 3000 de teze academice (între altele, cărți de medicină, matematică, filosofie, teologie, drept, seria clasicilor latini, colecția “Micile republici” de fapt 35 de micromonografii – adevărate enciclopedii consacrate statelor moderne și antice). Frumusețea tiparului, ornamentele bine alese, hârtia fină și rezistentă, lipsa greșelilor, diversitatea formatelor, de la in-folio, până la cele mai neobișnuite in-16° și chiar in-24°, prețul relativ scăzut, au făcut ca volumele imprimate aici să fie de-a dreptul invidiate iar comercializarea și răspândirea lor să cunoască cele mai mari succese. Tocmai acest triumf a dus la apariția falsurilor și imitațiilor

tipografice, obicei răspândit în epocă. Autoarea a identificat patru imitații în bibliotecile ieșene. (Respectând proporțiile, evident, ne amintim că și la noi cărțile tipărite la Râmnic, atât de căutate și apreciate, pe parcursul secolului al XVIII-lea, au avut și ele parte de falsuri realizate în tipografia unită de la Blaj).

Prezența elzevirienelor în România constituie și ea o dovadă a răspândirii și circulației lor, istoria culturii românești fiind în permanentă legătură cu viața spirituală europeană. Aflăm că numai în marile biblioteci ieșene (Biblioteca Centrală Universitară “Mihai Eminescu”, Biblioteca “Gheorghe Asachi” și Biblioteca Academiei) se păstrează 80 de titluri, într-un număr de exemplare ce variază de la unu la patru. Binecunoscutul volum din colecția “Micile republici”, *Rusia seu Moscovia itemque Tartaria, Commentario topographico atque politico illustratae*, tipărit la Leyda, în 1630, se păstrează în numărul cel mai mare de exemplare. După cum se știe, conține știri privitoare la istoria noastră (la p. 12-14, 246-248, 258-259), iar pe foaia de titlu întâlnim și portretul lui Mihai Viteazul. Și nu este singurul volum, din cele catalogate, cu astfel de date. Întrucât din Nota asupra ediției, aflăm că prezentul volum se dorește a fi un pas sigur spre realizarea unui catalog național al elzevirienelor și bănuim că distinsa autoare își va continua demersurile spre elaborarea unui alt tom cu toate posibilele volume din Moldova, îi aducem la cunoștință că Fondul “Leca Morariu” din cadrul Bibliotecii Muzeului Național al Bucovinei din Suceava, păstrează un exemplar din titlul pomenit mai sus, descris de noi în Anuarul Muzeului (*Suceava*, nr. XVII-XVIII-XIX, 1990-1991-1992, p. 242).

Descrierea analitică a celor 80 de volume catalogate este organizată cronologic (cel mai vechi datează din anul 1599, iar cel mai nou, din 1684), conform normelor ISBD(A), și cuprinde date generale (autor, titlu, comentator, traducător, adresă, paginație) și date specifice fiecărui exemplar în parte (marca sau emblema tipografică, starea de conservare, legătura, ornamentația, însemnările marginale, diversele însemne de proprietate, numărul de inventar, proveniența, locul de păstrare). În ceea ce privește notele de proprietate, am remarcat două ex-libris-uri: al lui Alexandru Papiu-Ilarian și al marelui colecționar și bibliolog Constantin Karadja. Ilustrațiile pe pagini întregi, unele color, ne redau, în principal, foile de titlu, dar și file cu elemente reprezentative pentru titlul sau exemplarul respectiv. Indicii, atât de necesari în astfel de lucrări, realizează o adevărată restructurare a informațiilor și-i sporesc valoarea.

Atestând o serioasă documentare și o deosebită probitate științifică, volumul doamnei Reveca Vitcu se constituie într-o reală contribuție de valorificare a tezaurului cultural național. Să sperăm că nu va rămâne singurul în ceea ce privește tipăriturile “Epocii de aur Elsevier”.

Olimpia Mitric